

siglio Nazionale delle Ricerche (Nemzeti Kutatási Tanács) közösen kiadta a *Tájékoztató az olasz műszaki-tudományos könyvtárakról és dokumentációs központokról* c. kiadványt [3]. Ez 1517 olyan testület létezéséről számol be, amely valamilyen módon kapcsolatban van a könyvtárakkal.

A különböző testületek kísérleteket tesznek a könyvtárak és tájékoztatói intézmények közötti együttműködés megteremtésére. Az *Országos Kutatási Tanács* 1968-ban javaslatot dolgozott ki egy országos műszaki-tudományos szolgálat kialakítására [4], 1972-ben pedig egy információs hálózat terve készült el [5]. Számos kezdeményezést ismerünk a központi katalógus összeállítására és fejlesztésére, de határt szabnak a munkának az olyan korlátok, mint pl. a területi izoláltság [6–8]. Vannak azonban eredmények is: a római és a firenzei *Központi Nemzeti Könyvtárba* érkező műszaki-tudományos irodalomról hírt ad az *Olasz könyvtárak első központi katalógusa*, amelyet a *Centro Nazionale per il Catalogo Unico delle Biblioteche Italiane (Olasz Könyvtárak Egységes Katalógusának Központja)* készít.

Az *Országos Kutatási Tanács* 1923-ban alakult és a Minisztertanács közvetlen irányítása alá tartozik. Feladata a kutatómunka fejlesztése és koordinálása.

Ma a Tanács Könyvtárában 350 ezer kötet könyv, 10 ezer folyóirat (ebből 4 ezer a kurrens) található. A személyzet 51 főből áll, ebből 10 munkatárs könyvtáros és 13 segédkönyvtáros. A Könyvtár a központi műszaki-tudományos könyvtár szerepét tölti be.

1968-ban – az Országos Kutatási Tanács kezdeményezésére – létrehozták a *Kutatást és Dokumentációt Tanulmányozó Laboratóriumot és Könyvtárat (Biblioteca e Laboratorio di Studi sulla Ricerca e sulla Documentazione)*, amelynek a székhelye Rómában van. Feladatai közé tartozik: figyelemmel kísérni az éves kutatási munkát, biztosítani a műszaki-tudományos információ megfelelő áramlását.

A műszaki-tudományos könyvtárak működéséből hiányzik az egységes rendszer, és ennek folytán az együttműködés lehetősége. Szükséges lenne egy hivatalosan elfogadott, egységes működési rendet kialakítani, amelynek figyelembevételével dolgozhatnának azok a könyvtárak is, amelyeket nem az állam tart fenn.

Az *Olasz Könyvtárosok Egyesülete Könyvtári Csoportja* tervezetét dolgozott ki az olasz könyvtári szervezetnek a következő évtizedben (1975–1985) történő fejlesztésére. [9] Ez a tervezet elemzi a műszaki-tudományos könyvtárak és tájékoztatói intézmények jelenlegi helyzetét és sürgeti egy dinamikus fejlődő, jól szervezett könyvtári hálózat kialakítását. Nagy súlyt helyez a jól kezelhető, a különböző dokumentumtípusok keresésére alkalmas központi katalógus létesítésére.

A cikk írója végül megemlíti a technikai felszereltség és a munkakörülmények javításának, valamint a szakemberképzés megoldásának égető szükségességét.

IRODALOM

- [1] Elenco di biblioteche scientifiche e tecniche. Szerk. B. Gambigliani Zoccoli, M.P. Carosella. Róma, 1955.
- [2] Primo elenco provvisorio degli organismi italiani di documentazione e informazione scientifica e tecnica. Szerk. M. Salimei, R. Papa, Róma, 1961.
- [3] Associazione Italiana Biblioteche. Guida delle biblioteche scientifiche e tecniche e dei centri di documentazione italiani. Szerk. R. Papa Pavesi, M. Salimei. Róma, Consiglio Nazionale delle Ricerche, 1965.
- [4] Consiglio Nazionale delle Ricerche. Servizio Studi e Rilevazioni. Programma di sviluppo dei servizi di documentazione ed informazione delle stazioni sperimentali per l'industria. Studio preliminare. Róma, 1968.
- [5] BISOGNO, P.: Schema per una rete d'informatica nel settore della documentazione scientifico-tecnica. Elementi preliminari. Róma, CNR, 1972. (Note di bibliografia e di documentazione scientifica, 15. köt.)
- [6] CALIFANO TENTORI, M.: Elenchi e cataloghi di periodici in Italia 1946–1966. Saggio per una bibliografia. Róma, CNR, 1967. (Note di bibliografia e di documentazione scientifica, 10. köt.)
- [7] Università degli Studi di Bologna. Catalogo dei periodici posseduti dalle Biblioteche degli Istituti universitari. Facoltà scientifiche. Bologna, Cooperativa Libreria Universitaria Editrice, 1972.
- [8] Consiglio Nazionale delle Ricerche. Laboratorio di Studi sulla Ricerca e sulla Documentazione. Catalogo collettivo dei periodici scientifici tecnici posseduti dalle Biblioteche di Roma. Periodici conservati presso gli Istituti di Chimica della Città Universitaria. Róma, 1974.
- [9] Associazione Italiana Biblioteche. Appunti per uno schema di sviluppo dell'organizzazione bibliotecaria italiana nel prossimo decennio (1975–1985).

/ALBERANI, V.: Una biblioteca per la scienza e la tecnica. = *Bollettino d'Informazioni*, 15. köt. 1. sz. 1975. p. 25–35./

(Wéber Katalin)

***

A könyvtári statisztikák elemzése

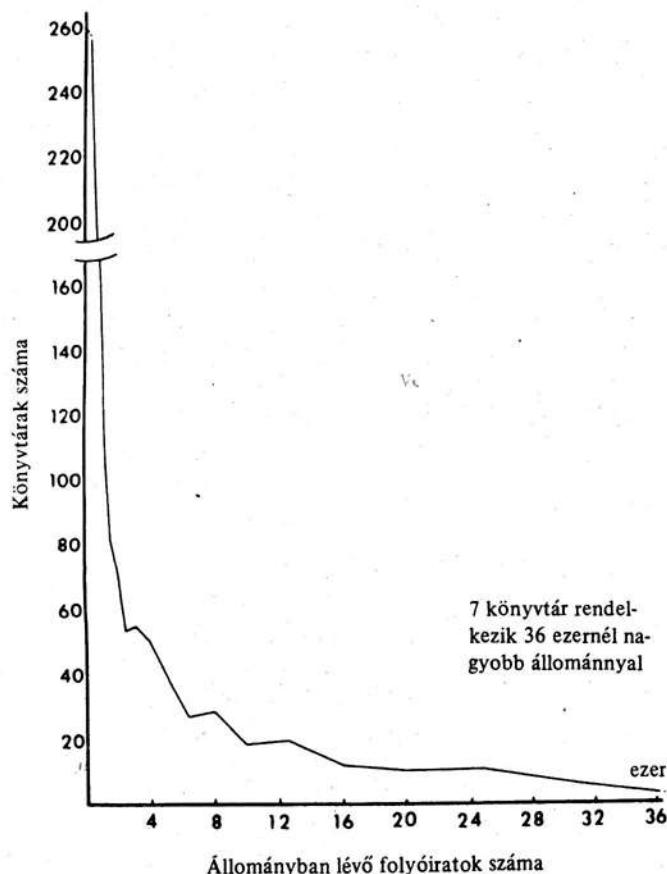
Könyvtári körökben jelentős elégedetlenség fogadja az irodalomban közölt statisztikai adatok pontosságát és értékét. Különösen élénk a kritika az adatszolgáltatás módját illetően (állomány számbavétele, munkaerő- és költségadatok).

Az irodalom nem szűkölködik leíró adatokban, annál inkább elemző munkákban. Az átlagszámításon kevés munka lép túl, összehasonlító vagy extrapolációs eljárás alig található. E jelenség egyik oka, hogy a standard statisztikai eljárások szinte kivétel nélkül feltételezik a gyűjtött adatok eloszlásának normális (Gauss-féle) voltát. Ugyanakkor a könyvtári adatok nagy többsége ettől

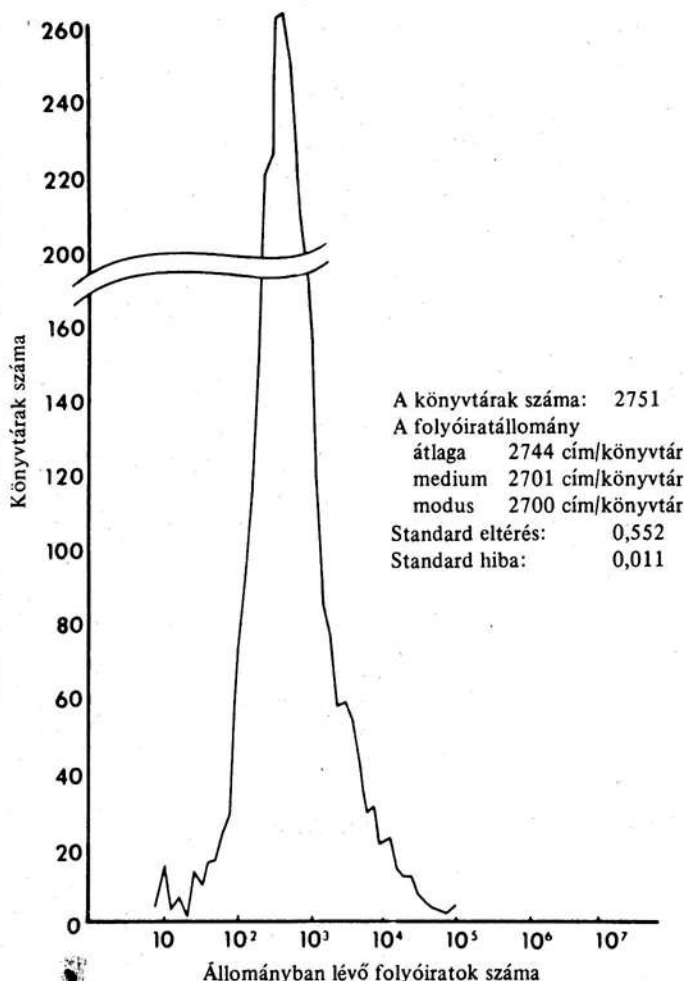
eltér, rendszerint a kis értékek igen gyakran, a nagyok ritkán fordulnak elő.

A statisztikai módszerek alkalmazásának hiánya mégis bizonyos fókig meglepő, különösen, ha arra gondolunk, hogy igen sokat írnak a szakirodalom ill. a könyvtári állományok exponenciális növekedési üteméről. Régóta ismert ugyanis, hogy az ilyen ütem valamiféle hiperbolikus eloszlást produkál, melynek bibliográfiai alkalmazását már FAIRTHORNE [1] összefoglalta. Hasonló kiindulásból fogalmazta meg PRICE [2] (erősen általánosítva), hogy a könyvtári állomány használatának megkészezése az állomány megtízszerezését igényli (logaritmikus összefüggés).

Jellegében ilyen, és nem ritka a lognormális eloszlás (olyan eloszlás, ahol az értékek logaritmusai normális eloszlású), pl. az osztályozásnál az egy osztályba kerülő tételek számának eloszlása, a kölcsönzési forgalom, stb. A könyvtári állomány nagyság eloszlásának lognormális-ként való értelmezése is igen jól interpretálható eredményekre vezet. A logaritmikus transzformáció jól használható pl. folyóiratállomány (címek száma) és költségvetés esetében is. Példa a hiperbolikus és a belőle lezármaztatható gyakorisági eloszlásra az 1. és a 2. ábra.

1. ábra Amerikai tudományos könyvtárak megoszlása az állományukban lévő folyóiratok száma szerint

2. ábra Amerikai tudományos könyvtárak megoszlása az állományukban lévő folyóiratok száma szerint (logaritmikus skála)

Bár a példák csak az Egyesült Államok tudományos könyvtárainak egy évi adataira térnek ki, igen valószínű, hogy a logaritmikus transzformáció és a lognormális eloszlás a könyvtári statisztikák lényegesen szélesebb körére alkalmazható.

Irodalom

- [1] FAIRTHORNE, R.A.: Empirical hyperbolic distributions (Bradford-Zipf-Mandelbrot) for bibliometric description and prediction. = Journal of Documentation, 25. köt. 1969. p. 319-343.
- [2] PRICE, D.J. de Solla: Some remarks on elitism in information and the invisible college phenomenon in science. = Journal of the American Society for Information Science, 22. köt. 1971. p. 74-75.

/PRATT, A.D.: The analysis of library statistics = The Library Quarterly, 45. köt. 3. sz. 1975. p. 275-286./

(Sárdy Péter)